

Nederlandse helmen in Roemenië

Door F. Behrendt

De December-revolutie in Roemenië manifesteerde zich verleden jaar in een explosie van geweld als bloedig sluitstuk van het vreedzame democratiseringsproces in Oost-Europa. Tot de meest verbijsterende gebeurtenissen behoorde ongetwijfeld de afgang van 'Conducator' Nicolae Ceausescu staande op het balkon van zijn paleis, nerveus tikkend tegen de microfoon en naar woorden zoekend.

Toen uit tienduizenden kelen de roep 'Weg met de dictatuur!' en 'Dood aan de dictator!' weerklonk, was het lot van deze moderne Dracula bezegeld.

Over de laatste uren van Nero, Hitler en Stalin zijn wij door tijdgenoten uit hun omgeving, maar vaak uit de tweede hand en dan nog in allerlei variaties, geïnformeerd. Door de niet zelden 'live' uitgestraalde televisiebeelden werden miljoenen kijkers overal ter wereld ooggetuigen van een historisch moment, het einde van het Ceausescu-regime. In de daaropvolgende dagen zaten velen voor de televisie om het verloop van de dramatische gebeurtenissen in Roemenië te kunnen volgen. Bij de beelden van gevechtshandelingen en de inzet van legereenheden tegen commando's van de 'Securitate', ontdekte menige Nederlander met herinneringen aan onze eigen oorlogstijd een 'oude bekende' op het hoofd van Roemeense soldaten, de 'Hollandse' stalen helm. Weliswaar is het eigentijdse helmmodel niet geheel identiek met het Nederlandse voorbeeld, maar het grondconcept heeft men aangehouden. Een interessante geschiedenis gaat hieraan vooraf.

Nadat het Nederlandse leger onder de indruk van de Eerste Wereldoorlog de beschikking over een stalen helm uit eigen produktie kreeg, de M.16, geïnspireerd door de Franse 'Casque Adrian' en het Engelse helmmodel, werd de krijgsmacht in de loop van de jaren dertig geleidelijk met een helm naar een zeer origineel ontwerp uitgerust, de M.27, die door de Verenigde Blikfabrieken te Wormerveer werd geproduceerd.

Buiten Nederland bestond alleen in Roemenië belangstelling voor deze helm, die sterk afweek van de drie grondmodellen uit de Eerste Wereldoorlog, ook wat de afwerking van het binnenwerk betrof.

In 1938 kwam een afvaardiging uit Roemenië in Nederland om de helmen te kopen. Het leeuwje werd vervangen door het embleem van koning Karel II (een gekruiste letter CC, van Carol, met de Roemeense koningskroon) en op 5 september 1938 tekende de toenmalige minister van oorlog, Victor Slavesco, een contract voor de levering van 300.000 Nederlandse helmen.

De door Nederland geleverde helm verving de Casque Adrian, waarmee de Roemeense krijgsmacht sedert 1916 was uitgerust en die bij sommige onderdelen, zoals de luchtafweer, nog tot het einde van de Tweede Wereldoorlog werd gebruikt. Na de capitulatie van het Nederlandse Leger in mei 1940 gingen met de krijgsbuit ook onze helmen naar Duitsland, waar een deel aan de luchtbescherming werd uitgereikt, die de helmen - ontdaan van het

embleem - zwartgeverfd en voorzien van het insigne van de 'Luftschutz', gebruikte, overigens naast Deense, Franse, Noorse en Poolse 'Beutehelme'.

Het grootste deel van de 'M 27/N.M.' (Nieuw model) werd echter naar Roemenië gestuurd. Na het begin van de veldtocht tegen de Sovjet-Unie en de versterkte mobilisatie van dienstplichtigen in het met Duitsland verbonden Roemenië, volgden er nog meer leveranties uit Nederland, voornamelijk de ruwe, metalen kalot, die door de Firma 'B & C' in Litzmannstadt (Lwow) van binnenwerk, identiek aan dat voor de Duitse helm M 35, werd voorzien. Het koperen helmplaatje met de Nederlandse leeuw was inmiddels verwijderd, het vormde als zogenaamd strategisch materiaal een welkome bijdrage voor de Duitse wapenindustrie en de helmen kregen de staalgrijze kleur van de Wehrmacht. Oorspronkelijk waren de voor Roemenië bestemde helmen nagenoeg gelijk aan het originele Nederlandse model. Aangezien de grasgroene kleur te veel gelijkenis met de kleur van Russische helmen vertoonde, besloot men ook in dit detail over te gaan tot aanpassing bij het verschijningsbeeld van de Duitse bondgenoot.

Na de communistische machtsovername in 1947 werd ook het Roemeense leger gelijkgeschakeld aan het Sovjet-model.

Bewapening en uitrusting, maar ook de uniformering werden duidelijk aangepast aan de verschijningsvorm van het Rode Leger. Ook de 'Nederlandse' helm maakte plaats voor de Russische M 40. Bij de oprichting van het Pact van Warschau in 1955 waren alle strijdkrachten van het Oostblok uitgerust met deze helm, met de uitzondering van de 'Nationale Volksarmee' van de DDR, die een proefmodel van de Wehrmacht uit 1943 (Versuchsmodell B/3) in productie had genomen.

De machtswisseling na de dood van partij- en regeringsleider Georghiu Dej (Desh) in 1967 bracht zijn opvolger Nicolae Ceausescu in de positie om aan de idee over grotere zelfstandigheid gestalte te geven. In een situatie van open vijandigheid tussen de Sovjet-Unie en China vond hij de speelruimte voor een aantal maatregelen op politiek en economisch gebied en wist hij ook ten aanzien van structuur van het leger de nadruk te leggen op een eigen, Roemeense identiteit.

Een hoogtepunt bij dit streven was de weigering om Roemeense legereenheden te laten deelnemen aan de bezetting van Tsjechoslowakije na het einde van de Praagse Lente in 1968. Tot groot enthousiasme van vele Roemenen en (bijna) alle militaire attachés die de grote parade op de nationale feestdag in 1973 bijwoonden, manifesteerde het gemoderniseerde leger zich niet alleen met deels westelijke voertuigen en in eigen land geproduceerde uitrustingsstukken, maar droegen de manschappen een andere helm op het hoofd: de 'Hollander' in een nieuwe versie.

Deze helm, geheel van eigen fabrikaat vertoont op het eerste gezicht overeenkomst met het verkorte model dat door het KNIL maar ook door diverse formaties gedurende de oorlog werd gebruikt. Het binnenwerk is echter volledig anders en een kinriem zoals gebruikelijk bij parachutistenhelmen garandeert een bijzonder stevige dracht.

De kleur is, afhankelijk van de legerformatie, donker-olijfgroen, of anthraciet, terwijl sommige garde- en elite-eenheden het Roemeense staatswapen aan de voorzijde van de helm dragen.

De 'echte' Hollandse helm M.27 werd overigens uitgedeeld aan civiele diensten zoals het Rode Kruis en de luchtbescherming, en ook aan bepaalde fabrieksmilities. Hij dook tijdens de dramatische dagen in december hier en daar weer op met een witte beschildering.